

TAMPERE, ASEMAKAAVA NRO 8920 LUONTOSELVITYS

Marko Vauhkonen & Jari Kaitila

29.8.2023

TAMPERE, ASEMAKAAVA NRO 8920

LUONTOSELVITYS

Sisälllys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvitysalue	3
2.2 Lähtöaineisto	4
2.3 Maastotyöt	4
3 Tulokset	5
3.1 Yleiskuvaus.....	5
3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät	8
4 Yhteenveto ja suositukset	9
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	9

Kansi: Selvitysalueen pohjoisosan hiekkakenttä ja taustan lehtimetsää.

Pohjakartta ja ilmakuva © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

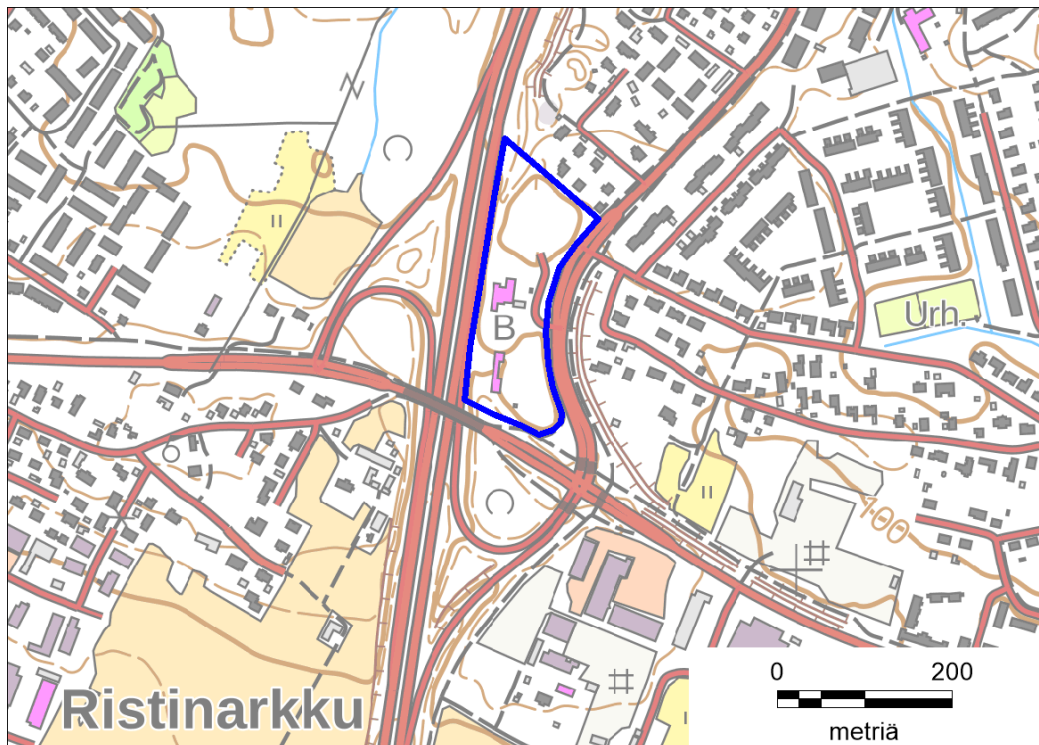
Tampereen Linnainmaalla on vireillä asemakaavan muutos (asemakaava 8920) koskien tontteja 5811-3, 5811-8 ja 5811-9 sekä puisto- ja katualuetta osoitteissa Aitolahdentie 15 ja 19 ja Seppä-Villen katu 7.

Maankäytön suunnittelua varten tarvitaan ajantasainen tieto kaavoitettavan alueen luonnonoloista ja mahdollisista luontoarvoista. Aitolahdenkadun alueen luontoselvitys tilattiin Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Perhosten osalta työn on tehnyt erityisasiantuntija Jari Kaitila.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Linnainmaan kaupunginosan länsirajalla, valtatie 9:n ja Aitolahdentien välissä. Alueen eteläpuolella on Sammon valtatie. Selvitysalueen sijainti ja rajaus ilmenevät kuvasta 1.

Kuva 1. Luontoselvitysalueen sijainti ja rajaus (sininen viiva).

2.2 Lähtöaineisto

Esiselvitysvaiheessa tarkistettiin selvitysalueen ja sen lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, Avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi), Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi) ja Tampereen kaupungilta. Lisäksi tehtiin selvitysalueen kartta- ja ilmakuvatarkastelu sekä suunniteltiin maastotöiden toteuttaminen tarkemmin.

Selvitysalueelta ei ollut käytettävissä aiempia tietoja arvokkaista luontokohteista tai huomionarvoisten eliölaajien esiintymistä.

2.3 Maastotyöt

Luontoselvitys tehtiin asemakaavatarkkuudella soveltaen ympäristöhallinnon ohjeita (Mäkelä & Salo 2021, Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Maastossa käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 62s), jolla luontokohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Luontoselvitystä varten tehtiin kolme maastokäyntiä. Ensimmäisellä käynnillä 28.6.2023 tehtiin perhosia koskeva esiselvitys (Jari Kaitila). Tällöin havainnoitiin huomionarvoista perhoslajistoa (aikuisten haaviminen, toukkien syönnösten etsiminen) sekä arvioitiin kasvillisuuden ja elinympäristöjen laadun perusteella, onko alueella huomionarvoisten perhosten esiintymispotentiaalia. Huomionarvoisilla lajeilla tarkoitetaan tässä yhteydessä EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajeja, erityisesti suojeltavia lajeja, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisia lajeja sekä silmälläpidettäviä lajeja.

Toinen käynti tehtiin 12.7.2023 (Jari Kaitila). Erityisesti suojeltavan ja uhanalaisen mäkihiilikoin esiintyminen kohteella arvioitiin esiselvityksen perusteella mahdolliseksi. Lajin inventoiminen katsottiin tarpeelliseksi, koska Tampereelta tunnetaan useita lajin esiintymiä ja niistä lähimmät sijaitsevat noin kilometrin päässä pohjoisessa. Muille metsäapilaan sidonnaisille uhanalaisille perhosille, eli paahdekiiltokääriäiselle ja linnunherneryhäkoille, selvitysalue sen sijaan arvioitiin soveltumattomaksi.

Toisella maastokäynnillä keskityttiin etsimään mäkihiilikoin aikuisia yksilöitä haavimalla metsäapilakasvustoja. Selvitys tehtiin illalla hyvissä sääoloissa. Lisäksi käynnillä havainnoitiin ja inventoitiin muuta mahdollista huomionarvoista lajistoa, mm. siperianhernepensaita kopisteltiin mahdollisten sarmatianhahtikoiden löytämiseksi. Laji on luokiteltu (Hyvärinen ym. 2019) Suomessa silmälläpidettäväksi (NT). Sarmatianhahtikoin löytämistä ei pidetty todennäköisenä, sillä sen tunnetut esiintymät ovat Kaakkois-Suomessa ja Helsingissä.

Kolmas maastokäynti tehtiin 3.8.2023 (Marko Vauhkonen). Selvitysalue käveltiin kattavasti läpi lukuun ottamatta jo rakennettuja tai asfaltoituja alueen osia. Maastossa inventoitiin kohteen kasvillisuutta ja putkilokasvustoa, joista kirjattiin muistiin yleiskuvaus ja mahdolliset erityispiirteet.

Maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 64 §:n mukaiset suojellut luontotyyppit, vesilain 2 luvun 11 §:n ja 3 luvun 2 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt ja Suomessa uhanalaiset luontotyyppit (Kontula & Raunio 2018a, b). Lisäksi arvioitiin, onko alueella kohteita, jotka täyttäisivät METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Todetut luontokohteet rajataan kartalle ja arvotetaan.

Myös huomionarvoisten putkilokasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmäläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) esiintyminen inventoitiin elokuun maastokäynnillä. Huomionarvoisten kasvilajien esiintymät paikannetaan ja niistä kirjataan ylös mm. runsaustieto.

Maastokäynneillä havainnoitiin myös muuta eliölajistoa siltä osin kuin se oli ajan kohta huomioiden mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Luontoselvityksen osana arvioitiin huomionarvoisen lajiston (ks. edellä) kannalta merkittävät elinympäristöt tai kohteet sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Seuraavissa kappaleissa kuvataan selvitysalueen rakentamattomien ja päällystämättömien osien (vrt. kuva 2) luonnonoloja ja kasvillisuutta.

Selvitysalueen pohjoisosassa sijainneet rakennukset on purettu pois ja paikalla on nykyisin osin asfaltti- ja osin hiekka- tai sorapintainen avoin kenttä. Puuttomalla kentällä on paljon kasvittomia alueita (kansikuva). Melko niukan kasvillisuuden muodostavat tahmavillakko, kanadankoiransilmä, piikkiohdake, peltotaskuruoho, pihatatar, peltokanankaali, koiranputki, peltosaunio, saksanhanhikki, pujo, voikukat, peltopillike, piharatamo, peltolemmikki, valkoapila, viherjäsenruoho, ahomansikka, maahumala ja peltohanhikki. Kentän reunoilla kasvavat myös pelto-korte, metsäapila, syysmaitiainen, keltakannusruoho, hiirenvirna, heinätahtimö, niitty-suolaheinä ja ojakärsämö.

Avoimen kentän ja Aitolahdentien välisellä kapealla kaistaleella kasvaa varttuneita koivuja sekä puistosityreeniä ja nuori siperiansembra. Aluskasvillisuuden lajeja ovat niittyjuola, pelto-ohdake, pietaryrtti, pujo, siänkärsämö, voikukat, peltosaunio, nurminata, nokkonen, hevонhierakka, leskenlehti, hiirenvirna ja komealupiini.

Kuva 2. Luontoselvitysalueen raja (sininen viiva) ilmakuvapohjalla.

Kentän koillis- ja pohjoisreunalla on heinävaltainen kaistale, joka rajautuu selvitysalueen ulkopuolella oleviin omakotitalotontteihin (kuva 3). Kaistaleella kasvaa eri heinälajien lisäksi mm. koiranputkea, voikukkia ja siankärsämöä sekä niukasti tummatulikukkaa. Koivujen lisäksi puustossa on nuorta mäntyä, vaahteraa ja raitaa. Kaistaleen länsiosassa kasvillisuus on korkeampaa ja rehevämpää: pelto-ohdaketta, pujoa, nokkosta ja maitohorsmaa. Nuorten pihtojen lisäksi tavataan terttu-seljaa.

Puuttoman kentän länsi- ja luoteispuolella on lehtimetsää (kuva 4), joka rajoittuu lännessä valtatiehen. Puusto on tiheää, melko nuorta ja sen muodostavat koivu, raita, harmaaleppä, kiilto- ja tuhkapaju, tuomi ja pihlaja. Metsikön eteläosassa on lisäksi salavaa. Alueella on kosteita painanteita, joissa seisoo vettä ainakin ajoittain. Aluskasvillisuus on monin paikoin niukkaa valon vähäisyyden vuoksi. Alueella tavataan kulttuurivaikutteisten sukkessiolehtojen ja kosteiden lehtojen peruslajistoa, mm. mesiangervo, nurmilauha, soreahiirenporras, harmaasara, korpikaisla, vuohen- ja koiranputki, viitakastikka, ranta-alpi, maitohorsma, rantamatara, maa-humala, nokkonen, metsäkorte, metsälvejuuri, käenkaali ja vadelma. Viitapihlaja-angervo esiintyy viljelykarkulaisena.

Kuva 3. Avoimen kentän koillisreunan kasvillisuutta.

Kuva 4. Lehtimetsää selvitysalueen luoteisosassa.

Selvitysalueen keskiosassa on katsastusasema, jonka länsipuolelle on istutettu si-perianhernepensasta. Valtatien reunalla (kuva 5) kasvaa tavanomaista niitty- ja piennarlajistoa: vuohenputki, voikukat, siankärsämö, nokkonen, pujo, pietaryrtti, vadelpa, paimenmatara, poimulehdet, pelto- ja metsäkorte, ahdekaunokki, pelto-ohdake, särmäkuisma, metsäapila, koiranheinä, hietakastikka, niittyjuola ja valkoapila. Edellä mainittua kasvilajistoa tavataan myös selvitysalueen eteläosassa piha-alueen ja liikenneväylien reunoilla. Näille alueille on istutettu lisäksi koriste-pensaita.

Kuva 5. Valtatien piennarta ja joutomaata katsastusaseman lounaispuolella.

3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppisiä tai luonnonmuistomerkkejä.

Maast selvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n ja 3 luvun 2 §:n mukaisten pienvesikohteiden tai metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen kriteerit. Selvitysalueella ei ole Suomessa uhanalaiseksi luokiteltuja (Kontula & Rautio 2018a, b) luontotyyppisiä tai METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttäviä kohteita.

Selvitysalueelta ei ole ennestään tiedossa huomionarvoisten (ks. alaluku 2.3) putkilokasvien tai muiden eliölajien esiintymiä. Sellaisista ei tehty havaintoja myöskään tämän luontoselvityksen maastokäynneillä.

Aitolahdentien selvitysalueella ei arvioitu olevan huomionarvoisten eliölajien kannalta tärkeitä tai merkittäviä elinympäristöjä tai kohteita. Selvitysalueella ei ole esimerkiksi liito-oravalle soveltuvaa metsää tai lepakoille mahdollisia tärkeitä saalistusalueita. Perhosia koskevassa esiselvityksessä arvioitiin erityisesti suojeltavan ja erittäin uhanalaiseksi (EN) luokitellun (Hyvärinen ym. 2019) mäkihiilikoin esiintyminen mahdolliseksi. Lajia ei kuitenkaan tavattu heinäkuun inventoinnissa. Muille uhanalaisille tai huomionarvoisille perhoslajeille potentiaalisia elinympäristöjä alueella ei arvioitu olevan.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Aitolahdentien alueen luontoselvityksessä ei todettu sellaisia erityisiä luontoarvoja, jotka tulisi ottaa huomioon alueen maankäytössä ja sen suunnittelussa.

Kansallisesti haitallisista vieraskasvilajeista selvitysalueella todettiin esiintyvän kommealupiini ja viitapihlaja-angervo. Niiden esiintymät tulee pyrkiä hävittämään mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi tulee huolehtia siitä, ettei kasveja, niiden osia tai siemeniä sisältäviä maa-aineksia siirretä uusille kasvupaikoille.

Selvitysalueen luonnonolojen ja tehdyn asiantuntija-arvioinnin perusteella ei ehdoteta täydentäviä lajistoselvityksiä.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021:1–346.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.

- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.